

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

ARTIS
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 20164
1000 HD AMSTERDAM

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

[REDACTED]
Onze referentie
37362355
Uw brief van
08 februari 2023
Uw referentie

Datum **29 MAART 2023**
Betreft verzoek subsidie voor restauratie van ARTIS-Aquarium

Geachte [REDACTED],

Op 19 september 2022 en 8 februari 2023 heb ik brieven van u ontvangen over de restauratie van het rijksmonumentale ARTIS-Aquarium. Daarin vraagt u mij een subsidie van € 10 miljoen voor de kosten van dit omvangrijke project. Ik zie de urgentie en het belang van uw verzoek en de noodzaak tot het vinden van een oplossing. In deze brief beschrijf ik de stappen die ik daartoe zet, maar ook waarom ik uw verzoek niet kan honoreren.

Voordat ik inga op uw vraag, wil ik beginnen met het uitspreken van mijn waardering voor de manier waarop u en uw voorgangers van Artis de fijne plek hebben gemaakt die het is. Het park en de gebouwen vormen een baken in de stad en een inspirerende omgeving voor jong en oud. Ik waardeer uw inzet voor de grote instandhoudingsopgave van uw rijksmonumenten en de wijze waarop u daarmee bent doorgedaan in de woelige tijden die u als ondernemer heeft doorgemaakt gedurende de Coronacrisis.

Voor het ondersteunen van eigenaren bij de instandhouding van rijksmonumenten is een samenhangend financieringsstelsel ingericht. Via mijn Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) kunnen eigenaren subsidie aanvragen voor het onderhoud van hun monument en via het Nationaal Restauratiefonds (NRF) kan tegen een lage rente geld worden geleend voor restauratie en verduurzaming. In 2012 hebben OCW en IPO afgesproken dat provincies de subsidies voor restauratie verlenen. OCW heeft daarvoor structureel € 20 miljoen per jaar in het provinciefonds gestort en de provincies matchen dat. Alles bij elkaar stelt OCW voor de instandhouding van rijksmonumenten jaarlijks ca. € 160 miljoen beschikbaar aan eigenaren via subsidies. De omvang van het Restauratiefonds is ca. € 600 miljoen. Door extra begrotingsmiddelen voor de monumentenzorg zijn de afgelopen jaren meerdere incidentele subsidieregelingen voor restauratie van rijksmonumenten gerealiseerd. Beleidsuitgangspunt is dat er subsidie aangevraagd kan worden als er een subsidieregeling is.

Artis maakt gebruik van al deze instrumenten. Zo kreeg u voor onderhoud en restauratie van uw rijksmonumenten de afgelopen jaren ca. € 5,5 miljoen subsidie, mede op basis van voornoemde incidentele restauratieregelingen. Daarnaast kon u bij het NRF laagrentende leningen afsluiten. U geeft terecht aan dat u als eigenaar voor een grote opgave staat, maar het beeld dat mijn departement daarin geen maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt herken ik niet.

Onze referentie
37362355

Uw situatie staat niet op zich. Ik zie meer eigenaren die net zoals u moeite hebben om grote restauratieopgaven te financieren. Dat is een van de redenen waarom ik momenteel verken hoe kwaliteit, samenhang en stabiliteit binnen het stelsel voor de financiering van de monumentenzorg kunnen worden versterkt en vernieuwing vorm kan krijgen. Als onderdeel daarvan ben ik met provincies in gesprek over een gezamenlijke aanpak van grote restauraties voor de langere termijn. Dit moet ook tegemoet komen aan opgaven zoals die van Artis.

Ik ben mij ervan bewust dat het aquarium van Artis - net als een aantal andere grote monumenten - niet kan wachten op een structurele oplossing en dringend moet worden gerestaureerd. Samen met de provincies zoek ik daarom naar een oplossing op de korte termijn. Ik verwacht voor de zomer meer te kunnen melden over de haalbaarheid daarvan in mijn brief aan de Tweede Kamer over de verkenning.

Kortom, ik kan u op dit moment niet het antwoord geven waar u op hoopt en uw aanvraag helaas niet honoreren. Ik zet mij echter vol overtuiging in voor het vinden van een oplossing. Daarbij is mijn doel dat u en andere eigenaren van rijksmonumenten ook de komende jaren door kunnen gaan met het belangrijke en inspirerende werk dat u doet.

Met vriendelijke groet,

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gunay Uslu

Heeft u bezwaar?

Mocht u bezwaar hebben tegen dit besluit dan kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit besluit u is toegezonden, een bezwaarschrift indienen. U richt dit schriftelijke bezwaar aan de staatssecretaris van OCW en stuurt het onder vermelding van "Bezwaar" ter attentie van DUO, Postbus 30205, 2500 GE in Den Haag. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op <https://www.duo.nl/zakelijk/oneens-met-duo/bezwaar-maken.jsp>